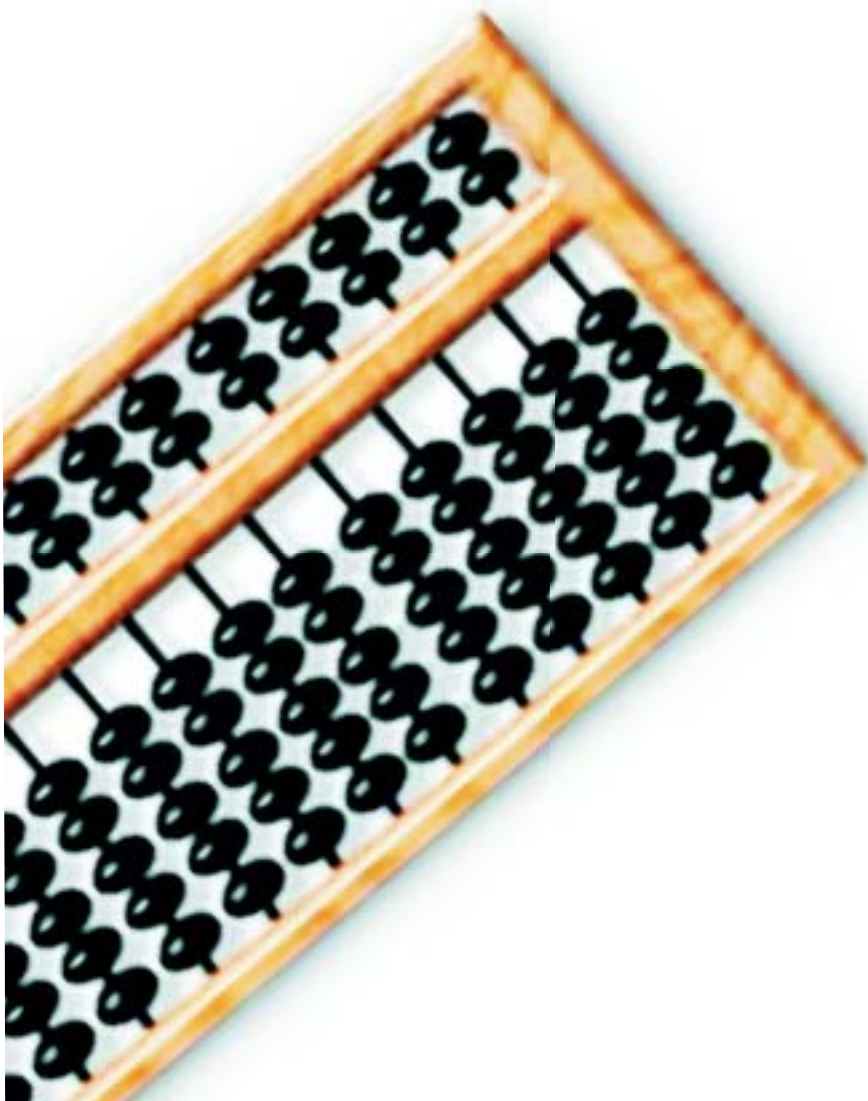

„Wycena instrumentów finansowych w warunkach kryzysu finansowego oraz rachunkowość ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych”

Seminarium Polskiej Izby Ubezpieczeń Warszawa 24 listopada 2009 r.

Wycena instrumentów finansowych w warunkach kryzysu finansowego oraz rachunkowość ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych

8:30 – 9:00

Rejestracja uczestników

9:00 – 9:10

Powitanie i prezentacja prelegentów

9:10 – 10:00

Najczęstsze nieprawidłowości w sprawozdaniach finansowych zakładów ubezpieczeń

Prelegent: Beata Baluta - Komisja Nadzoru Finansowego

10:00 – 10:15

Przerwa kawowa

10:15 – 12:15

Instrumenty finansowe w warunkach braku aktywnego rynku

Prelegent: Przemysław Paprotny - PWC

1. Wycena instrumentów finansowych:
  - i. Ustalenie wartości godziwej:
    - ✓ definicja aktywnego rynku (kryterium płynności oraz dostępności kwotowań)
    - ✓ piramida wartości godziwej
    - ✓ modele wyceny
    - ✓ źródła danych stosowanych do wyceny
    - ✓ dobór parametrów wyceny dla podobnych instrumentów (w przypadku braku bezpośrednich notowań instrumentu finansowego)
  - ii. Wymuszona sprzedaż - specyficzne okoliczności oraz czynniki wpływające na wartość godziwą instrumentów;
  - iii. Przykład wyceny instrumentu kapitałowego oraz dłużnego w przypadku braku aktywnego rynku;
2. Trwała utrata wartości aktywów finansowych:
  - i. Obiektywne przesłanki utraty wartości;
  - ii. Przykład kalkulacji utraty wartości dla instrumentu dłużnego oraz kapitałowego zaliczanych do kategorii dostępne do sprzedaży oraz utrzymywane do terminu zapadalności.
3. Wycena według wartości godziwej - różnice pomiędzy polskimi przepisami o rachunkowości a MSSF.

12:15 - 13:15

Lunch

13:15 - 15:00

Krajowy Standard Rachunkowości Nr 6

Prelegenci: Agata Wiktorowicz, Jakub Żak - PWC

1. Wprowadzenie
  - i. Definicje
  - ii. Zakres KSR 6
  - iii. Różnice pomiędzy MSR 37 i MSR 19 a KSR 6
2. Ujmowanie
  - i. Zdarzenia obligujące;
  - ii. Szczegółowe zasady ujmowania:
3. Wycena
4. Prezentacja i ujawnianie informacji w sprawozdaniu finansowym
5. Wybrane aspekty podatkowe

15:00 - 15:15

Przerwa kawowa

15:15 - 16:30

Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym

Prelegenci: Paweł Golonka, Tomasz Orłowski - PWC

1. Moment oraz sposób ujęcia przypisu składki oraz nabycia jednostek w sprawozdaniu finansowym ubezpieczyciela.
2. Ujęcie księgowo oraz prezentacja:
  - ✓ opłat pobieranych ze składki przed nabyciem jednostek uczestnictwa;
  - ✓ opłat pobieranych ze składki po nabyciu jednostek uczestnictwa oraz przy wykupie polis;
  - ✓ dopłat zakładu ubezpieczeń do ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych.
3. Zasady tworzenia rezerw techniczno ubezpieczeniowych dla produktów z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi.

Nieprawidłowości w sprawozdawczości finansowej zakładów ubezpieczeń

Beata Baluta

Zastępca Dyrektora
Departamentu Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego,
UKNF

Warszawa, 24 listopada 2009 r.

... główne źródło informacji na rynku finansowym

Sprawozdawczość finansowa

System rachunkowości

> **Cel organu nadzoru:**

stosowanie przez podmiot nadzorowany odpowiedniego systemu rachunkowości, którego istnienie jest **warunkiem koniecznym otrzymywania wiarygodnych informacji potrzebnych do mierzenia i kontroli ryzyka.**

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Nadzór KNF nad sprawozdawczością podmiotów nadzorowanych:

1. Bezpośredni nadzór nad sprawozdawczością podmiotów rynku finansowego.
2. Pośredni nadzór poprzez Komisję Nadzoru Audytowego nad jakością badania sprawozdań finansowych jednostek zainteresowania publicznego.

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Sprawozdanie finansowe przed ustawowym badaniem

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Sprawozdanie finansowe zaudytowane

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Odpowiedzialność za sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z ustawą o rachunkowości

Art. 4a. 1. Kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostkę są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności spełniały wymagania przewidziane w niniejszej ustawie.

2. *Kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego jednostkę odpowiadają solidarnie wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem stanowiącym naruszenie obowiązku wynikającego z ust. 1.*

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Komitety Audytu

- **Obowiązek utworzenia do 6 grudnia 2009 r.!!!**
  - **Podstawowe zadania:**
    - monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej,
    - monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem,
    - monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej,
    - monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

1. Zasady (polityka) rachunkowości
  2. Lokaty
  3. Podatek odroczony
  4. Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe
  5. Pozostałe elementy sprawozdania finansowego
  6. Wymogi w zakresie wypłacalności
  7. Sprawozdanie finansowe wg MSSF
  8. Sprawozdawczość na rzecz organu nadzoru
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

1. Zasady (polityka) rachunkowości :

Podstawowe funkcje:

- stanowi element zarządzania ryzykiem,
  - jest narzędziem ograniczania ryzyka operacyjnego,
  - ułatwia zarządzanie procesem sprawozdawczości w zakładzie ubezpieczeń,
  - stanowi podstawę prawidłowego sporządzenia sprawozdania finansowego,
  - reguluje, porządkuje i systematyzuje rachunkowość zakładu ubezpieczeń.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

1. Zasady (polityka) rachunkowości (c.d.):

Podstawowe błędy:

- brak opisu stosowanych metod wyceny,
  - nieprawidłowe zapisy wskazujące na brak zgodności z przepisami prawa bądź sensem ekonomicznym i istotą wycenianej wielkości,
  - brak opisu przyjętych zasad klasyfikacji zdarzeń gospodarczych,
  - brak informacji na temat plików- zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe,
  - niekompletny opis algorytmów i parametrów przetwarzania danych w stosowanych systemach informatycznych,
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

1. Zasady (polityka) rachunkowości (c.d.):

Podstawowe błędy (c.d.):

- **brak aktualizacji dokumentacji !!!**
    - brak aktualizacji dokumentacji w różnych zakresach,
    - brak uchwały zarządu zatwierdzającej zmiany dokumentacji,
    - stosowanie na dzień bilansowy zasad rachunkowości, które zaczęły formalnie obowiązywać po tym dniu.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

2. Lokaty

➤ Wycena lokat

- wycena wg wartości godziwej w sytuacji braku aktywnego rynku,
- wycena instrumentów pochodnych,
- wycenia udziałów w jednostkach podporządkowanych,
- wycena nieruchomości.

➤ Prezentacja przeszacowania lokat

- wynik finansowy czy kapitał z aktualizacji wyceny,
  - przenoszenie przychodów netto pomiędzy rachunkami technicznym a ogólnym.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

3. Podatek odroczony

➤ Krajowy Standard Rachunkowości nr 2

➤ tworzenie aktywów z tytułu podatku odroczonego z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny:

- wykazuje się w wysokości, co do której można uznać za realne założenie, że w następnych okresach sprawozdawczych jednostka osiągnie dochód podatkowy, który pozwoli na potrącenie od niego ujemnych różnic przejściowych, jak również ewentualnej straty podatkowej,
  - zakłada się, że przypadające na dany rok dodatnie i ujemne różnice przejściowe kompensują się - czyli aktywa do wysokości rezerw są realne,
  - - oceny wymaga nadwyżka aktywów nad rezerwami.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

3. Podatek odroczony

➤ Krajowy Standard Rachunkowości nr 2

- **tworzenie aktywów z tytułu podatku odroczonego z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny:**
    - Czy strata wynika z dających się określić przyczyn, których powtórzenie jest mało prawdopodobne?
    - Czy istnieją uzasadnione przesłanki, co potwierdza plan finansowy, wskazujące na to, że w okresie trwania prawa do odliczenia straty podatkowej osiągnięte zostaną dochody podatkowe wystarczające do jej potrącenia?
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

3. Podatek odroczony

➤ Podatek odroczony a środki własne

- Obliczanie środków własnych z pomniejszeniem o aktywa z tytułu podatku odroczonego (nawet w przypadku wykazywania w bilansie aktywów i rezerw z tytułu podatku odroczonego *per saldo*).
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

4. Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe

➤ Rezerwa składek

- nieuwzględnianie rozkładu ryzyka w przypadku, kiedy nie jest ono proporcjonalne w okresie ubezpieczenia,
  - nieuwzględnianie zmniejszenia sumy ubezpieczenia/limitu gwarancyjnego w związku ze zgłoszoną szkodą/wypłaconym odszkodowaniem,
  - błędy wynikające ze stosowanych programów, w których liczona jest rezerwa (np. ochrona ubezpieczeniowa zwykle trwa od początku dnia- godz.0:00 do końca dnia- 23:59, Excel tego nie uwzględnia).
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

4. Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe (c.d.)

➤ Rezerwa na szkody zgłoszone

- zwłoka w rozwiązywaniu rezerwy po uprawomocnieniu się wyroku podtrzymującego odmowę wypłaty odszkodowania/wypłacie całości zgłoszonego roszczenia,
  - niedokonywanie na dzień bilansowy wyceny walutowej rezerw na roszczenia zgłoszone w walucie obcej,
  - wykazywanie zobowiązań wobec ubezpieczonych po rozwiązaniu rezerwy (zamiast utrzymywania rezerwy do czasu faktycznej wypłaty odszkodowania/świadczenia).
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

4. Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe (c.d.)

➤ Rezerwa IBNR

- nieuwzględnianie w wycenie rezerwy dotychczasowego przebiegu procesu likwidacji szkód,
- nieutworzenie rezerwy dla niektórych ubezpieczeń.

➤ Rezerwa ubezpieczeń na życie

- nieuwzględnianie w wycenie rezerwy przyszłych zobowiązań z tytułu ubezpieczenia przejęcia opłacania składek za ubezpieczenie dodatkowe.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

5. Pozostałe elementy sprawozdania finansowego

➤ Środki pieniężne

- wycena i prezentacja w sprawozdaniu finansowym,
- prezentacja w sprawozdaniu finansowym odsetek od środków na rachunkach bieżących.

➤ Komisarka awaryjna

- prezentacja w sprawozdaniu finansowym zakładu ubezpieczeń przychodów i kosztów dotyczących komisarki awaryjnej.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

5. Pozostałe elementy sprawozdania finansowego (c.d.)

➤ Reasekuracja

- niezarachowywanie odsetek od zatrzymanych depozytów reasekuracyjnych,
  - niedokonywanie aktualizacji wyceny zobowiązań depozytowych zgodnie z warunkami umowy.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

5. Pozostałe elementy sprawozdania finansowego (c.d.)

➤ Fundusz organizacyjny

- prezentacja funduszu organizacyjnego w sprawozdaniu finansowym zakładów ubezpieczeń,
  - ujęcie wydatków odnoszonych w ciężar funduszu organizacyjnego w księgach rachunkowych zakładów ubezpieczeń,
  - niewykorzystane środki funduszu organizacyjnego.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

6. Wymogi w zakresie wypłacalności

- **Margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny w zakładzie ubezpieczeń**
  - rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń – **nowelizacja od 1 stycznia 2010 r.**
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

6. Wymogi w zakresie wypłacalności

- **Margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny w zakładzie reasekuracji**
  - rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 października 2009 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla rodzajów reasekuracji – **wchodzi w życie 1 stycznia 2010 r.**
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

6. Wymogi w zakresie wypłacalności

➤ Margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny

➤ Nowe wartości kwot bazowych obowiązujące od 1 stycznia 2010 r.

Ogłoszenie z dnia 29 września 2009 r. w sprawie wysokości kwot bazowych KG1, KG2, KG3 służących do określania minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego oraz kwot T1, T2 wykorzystywanych przy obliczaniu marginesu wypłacalności

**Dziennik Urzędowy Komisji Nadzoru Finansowego,
Warszawa, dnia 9 października 2009 r., Nr 5**

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

6. Wymogi w zakresie wypłacalności

➤ Margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny

➤ Nowe wartości kwot bazowych obowiązujące od 1 stycznia 2010 r.

- **KG1 - 3,5 mln EUR** (obecnie 3,2 mln EUR)
- **KG2 - 2,3 mln EUR** (obecnie 2,2 mln EUR)
- **KG3 - 3,5 mln EUR** (obecnie 3,2 mln EUR)
- **T1 - 57,5 mln EUR** (obecnie 51,1 mln EUR)
- **T2 - 40,3 mln EUR** (obecnie 37,2 mln EUR)

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

6. Wymogi w zakresie wypłacalności

➤ Margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny

➤ Nowy kurs od 1 stycznia 2010 r. do przeliczenia wartości wyrażonych w EUR

- w 2009 r. **1EUR/PLN = 4,1721** (§2.1. rozporządzenia-kurs średni walut obcych Narodowego Banku Polskiego według tabeli kursów średnich nr 1 każdego roku)

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

6. Wymogi w zakresie wypłacalności

➤ Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

- konieczność uzyskania zgody organu nadzoru na kategorie aktywów nieujęte w art. 154 ust. 6 ustawy o działalności ubezpieczeniowej (*instrumenty finansowe strukturyzowane, instrumenty pochodne*),
- konieczność rozproszenia i zróżnicowania aktywów.

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

7. Sprawozdanie finansowe wg MSSF

- **Sprawozdanie statutowe**
    - możliwość zastosowania MSSF.
  - **Sprawozdawczość dla organu nadzoru**
    - konieczność stosowania PSR.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

7. Sprawozdanie finansowe wg MSSF (c.d.)

- **Problemy zakładów ubezpieczeń stosujących MSSF**
    - zasady (polityka) rachunkowości,
    - księgi rachunkowe,
    - gospodarka finansowa.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

8. Sprawozdawczość na potrzeby organu nadzoru

> Najczęściej występujące nieprawidłowości w wypełnianiu obowiązujących formularzy

- > dla zakładów ubezpieczeń działu I,
  - > dla zakładów ubezpieczeń działu II.
-
-
-

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

Kreatywna księgowość

„Gdyby istniała jedna prawda, nie można by było namalować 100 obrazów na ten sam temat”.

Pablo Picasso

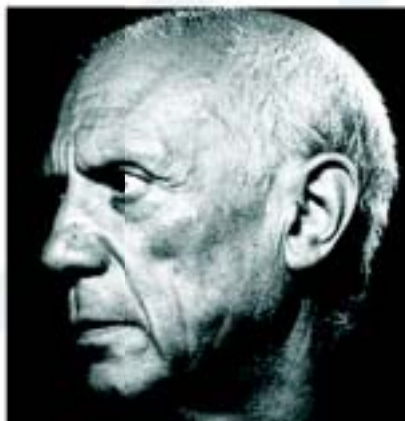

Problemy z zakresu sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń

Agresywna księgowość

*„Nie zrozumiecie sztuki,
póki nie zrozumiecie, że w sztuce
1+1 może dać każdą liczbę
z wyjątkiem 2”.*

Pablo Picasso

Dziękuję za uwagę

Instrumenty finansowe w warunkach braku aktywnego rynku

Agenda

Podstawowe definicje (klasyfikacja, metody wyceny)

Wycena instrumentów finansowych wg wartości godziwej

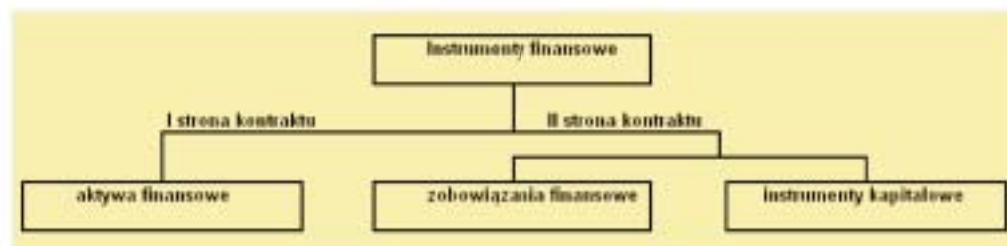
Utrata wartości aktywów finansowych

Wartość godziwa – MSSF a Polskie przepisy

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Definicja instrumentu finansowego

Instrument finansowy jest to każdy kontrakt, który skutkuje powstaniem składnika aktywów finansowych u jednej jednostki i zobowiązania finansowego lub instrumentu kapitałowego u drugiej jednostki.

Aktywa finansowe to aktywa mające postać:

- środków pieniężnych,
- instrumentu kapitałowego innej jednostki,
- umownego prawa do otrzymania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych od innej jednostki,
- umownego prawa do wymiany aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych z inną jednostką na potencjalnie korzystnych warunkach (np. pochodne instrumenty finansowe)
- kontraktu, który będzie lub może być rozliczony za pomocą własnych instrumentów kapitałowych

Zobowiązania finansowe to zobowiązania będące:

- wynikającym z umowy obowiązkiem wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce,
- wynikającym z umowy obowiązkiem wymiany aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych z inną jednostką na potencjalnie niekorzystnych warunkach (np. pochodne instrumenty finansowe),
- kontraktem, który będzie rozliczony lub może być rozliczony przez jednostkę we własnych instrumentach kapitałowych pod określonymi warunkami (tymi samymi, które występują w przypadku aktywów).

Instrument kapitałowy

- jest to każda umowa, która stwierdza prawo do rezydualnego udziału w aktywach jednostki po odjęciu wszystkich jej zobowiązań.

Instrument pochodny jest to (wg MSR 39.9)

instrument finansowy:

- którego wartość zmienia się wraz ze zmianą określonej stopy procentowej, ceny papieru wartościowego, ceny towaru, kursu wymiany waluty obcej, indeksu ceny lub stóp, wiarygodności kredytowej lub indeksu kredytowego, czy też innej zmiennej (niekiedy zwanej elementem podstawowym),
- który nie wymaga żadnej płatności początkowej lub wymaga tylko niewielkiej, w stosunku do kwoty kontraktu, początkowej płatności, oraz
- którego rozliczenie nastąpi w przyszłości.

Dlaczego klasyfikacja jest ważna?

- ponieważ decyduje o wycenieniu
- ponieważ decyduje o strukturze bilansu
- ponieważ są ograniczenia w późniejszej reklasyfikacji między poszczególnymi grupami!

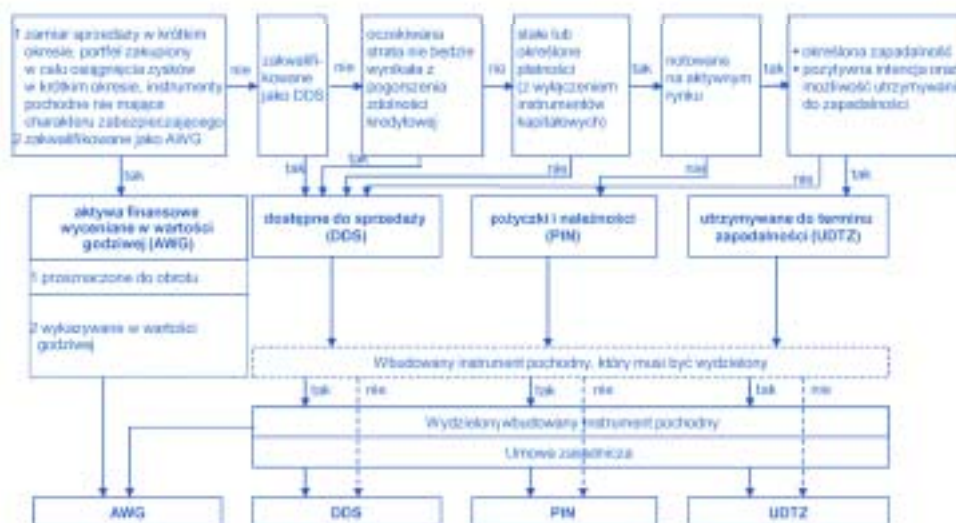
Kategorie instrumentów finansowych

Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Przenaczone do obrotu (PDO)*	Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej poprzez rachunek zysków i strat (ZWG)
Pożyczki i należności (PIN)	Pozostałe zobowiązania finansowe (PZ)
Utrzymywane do terminu wymagalności/zapadalności (UDTZ)	
Dostępne do sprzedaży (DDS)	

* W MSR 39 występuje szersza kategoria: Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej poprzez rachunek zysków i strat (AWG)

PRICEWAREHOUSE@OPERS

Klasyfikacja aktywów podsumowanie – proces decyzyjny (według MSSF)

Dopuszczalne klasyfikacje

Dopuszczalne kategorie aktywów finansowych				
	PDO	DOS	FIN	UDTZ
Swap, opcja, warrant, futures, forward	✓			
Wydzielone wbudowane instrumenty pochodne	✓			
Pozyczki udzielone, należności finansowe	✓	✓	✓	
Lokaty bankowe	✓	✓	✓	
Notowane obligacje, bony	✓	✓	✓	✓
Obligacje imienne (niepłynny rynek)	✓	✓	✓	✓
Obligacje zamienne na akcje (umowa zasadnicza)	✓	✓	✓	✓
Instrumenty bezterminowe nie będące pożyczkami	✓	✓		
Akcje (<20%)	✓	✓		
Udziały w funduszu powierniczym	✓	✓		
Udziały w spółce z o.o. (<20%)	✓	✓		
Udziały w spółce specjalnego przeznaczenia	✓	✓		

*uzależnione od spełnienia warunków klasyfikacji do AWG

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Definicja wartości godziwej

Wartość godziwa

(UoR, MSR 32, MSR 39.9 & AG 69)

Jest to kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na drodze przeprowadzonej na warunkach rynkowych transakcji pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązаныmi ze sobą stronami.

Definicja zamortyzowanego kosztu

Zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jest to kwota, w jakiej składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w momencie początkowego ujęcia, pomniejszona o spłaty kapitału oraz powiększona lub pomniejszona o ustaloną z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej skumulowaną amortyzację wszelkich różnic pomiędzy wartością początkową a wartością w terminie wymagalności oraz pomniejszona o wszelkie odpisy (bezpośrednio lub przez rachunek rezerw) z tytułu utraty wartości lub nieściągalności.

Podsumowanie wyceny aktywów

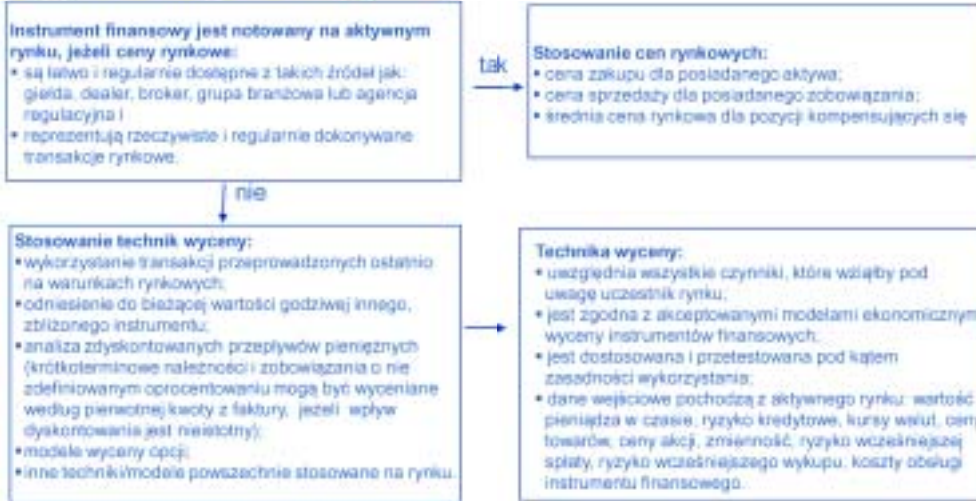
Aktywa finansowe:

Kategoria	PDO	DDS	PIN	UDTZ
Ujęcie początkowe	wartość godziwa	wartość godziwa plus koszty transakcji		
Wycena na dzień bilansowy	wartość godziwa	wartość godziwa	koszt zamortyzowany	koszt zamortyzowany
Rozliczenie dochodu (np. odsetki)	ujęte w zmianie wartości godziwej	ujmowane w RZIS	ujmowane w RZIS	ujmowane w RZIS
Zmiana wartości godziwej	ujmowane w RZIS	ujmowane w kapitale (dotyczy aktualizacji)	nie ujmowane	nie ujmowane
Odpisy z tytułu utraty wartości	ujęte w zmianie wartości godziwej	ujmowane w RZIS	ujmowane w RZIS	ujmowane w RZIS
Odwrocenie odpisu z tytułu utraty wartości	ujęte w zmianie wartości godziwej	kapitałowe: w kapitale ekuzne: w RZIS	ujmowane w RZIS	ujmowane w RZIS

Wartość godziwa

Wycena według wartości godziwej

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Hierarchia wartości godziwej

1. Regularne back testy (przy użyciu serwisów informacyjnych, brokerów, weryfikacji założeń metodologii wyceny) !!!
2. Market conformity check (weryfikacja rynkowości parametrów oraz wyceny instrumentów finansowych) !!!

Hierarchia wartości godziwej

Wyceniany kontrakt	Poziom wartości godziwej
Giełdowy kontrakt futures na walutę	P 1
Należności handlowe	N/A
Inwestycja kapitałowa w prywatne przedsiębiorstwo „X”	P 3
Inwestycja kapitałowa w „Y Inc” (akcje notowane na NASDAQ)	P 1
Inwestycja w papiery dłużne korporacyjne	P 2 lub 3
Długoterminowy FX forward służący zabezpieczeniu ryzyka	P 3
Krótkoterminowy IRS służący zabezpieczeniu ryzyka	P 2
Dług utrzymywany do terminu zapadalności	N/A

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Wycena wartości godziwej – wymuszona sprzedaż

Dyskusja IASB na temat specyficznych okoliczności mogących mieć wpływ na ustalenie wartości godziwej: *IASB Expert Advisory Panel: Measuring and disclosing the fair value of financial instruments in markets that are no longer active” (11/2008)*

- Wartość godziwa jest wyłącznie szacunkiem
- Do ustalenia wartości godziwej można stosować techniki wyceny, jednak istotne jest aby uwzględniały one elementy stosowane przez innych uczestników rynku (np. korekta z tytułu płynności rynku, ryzyka kredytowego)
- Wymuszone transakcje mogą być następstwem:
  - Wymogu prawnego
  - Potrzeby upłynnienia aktywa w ograniczonym czasie
  - Ograniczeń po stronie popytu (np. jeden kontrahent)

Konsekwencja: Ceny transakcyjne nie zawsze powinny być traktowane jako wartość godziwa

Przykłady (1)

Obligacje skarbowe (P1):

Data wykupu	Oprocentowanie (%)	Odszki skumulowane (p)	Kod	Nazwa	Kurs zamknięcia (%)	Zmiana kursu (pkt. proc.)	Kurs otwarcia (%)	Kurs min (%)	Kurs max (%)	Obrotowość	
					Closing price	Change (pkt. proc.)	Opening price	Low price	High price	Wolumen	Wartość Ego_ID
Maturity	Interest	Accrued interest	Code	Security	Close (%)	Change (pkt. proc.)	Open (%)	Low (%)	High (%)	Volume	Value (PLN thous.)
24.11.09	6.00	49.48	PL0000100000	000000	74	0	74	74	74	20	32

Cena rynkowa =
Odszki skumulowane + kurs zamknięcia

Obligacje skarbowe (wartość godziwa):

$$P = \sum CF_t \cdot 1 / (1 + r \cdot t / 365)$$

gdzie:

- P – cena obligacji
- CF – przepływy pieniężne
- R – rentowność
- T – pierwiastek czasu

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Przykłady (2)

Obligacje korporacyjne:

$$P = \sum CF_t \cdot 1 / (1 + r \cdot t / 365)$$

gdzie:

- P – cena obligacji
- CF – przepływy pieniężne
- r – rentowność
- t – pierwiastek czasu

Wartość godziwa	Źródła danych dot. parametru cenowego*
Poziom 1	Aktywny rynek, giełda
Poziom 2	Inne rynki (podobne instrumenty, emitenci, etc.)
Poziom 3	Rentowność instrumentów benchmarkowych (obligacji skarbowych) skorygowana o spread kredytowy emitenta / instrumentu

* Harmonogram przepływów pieniężnych obligacji jest znany

Przykłady (3)

Instrumenty terminowe na walutę (FX futures/forward):

$$P = N * (X - F_t) * DF$$

gdzie:

N – nominal transakcji

X – cena wykonania (strike)

F_t – Cena terminowa przypadająca na dzień zapadalności

DF – czynnik dyskontowy

Wartość godziwa	Źródła danych dot. parametru cenowego*
Poziom 1	Giełda
Poziom 2	Krzywe zerokuponowe na podstawie stóp rynku pieniężnego oraz kwotowań IRS (bootstrapping oraz interpolacja)
Poziom 3	j.w. (dodatkowo eksrapolacja okresów przyszłych np. >20lat na podstawie dostępnych danych)

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Przykłady (3) cd.

Instrumenty terminowe na walutę (FX futures/forward):

GELDOWE TRANSACCIE FUTURES									
Data	kupno / sprzedaż	Nominal	Nominal w PLN	Strike	Futures	DF	Wycena		
zapadalności	Waluta				stopy				
23-sty-09	EUR	2 000 000	7 735 000	3,0000	4,505827500	0,997107549	1 301 879		
12-sty-09	USD	16 000 000	44 500 000	4,0000	3,399930345	0,996461356	9 680 246		
23-sty-09	EUR	1 500 000	5 500 000	4,4000	4,505827500	0,997107549	-158 282		
12-sty-09	USD	60 000 000	259 000 000	3,2000	3,399930345	0,996461356	-15 370 297		
23-sty-09	EUR	900 000	4 385 000	4,4000	4,505827500	0,997107549	-104 486		
12-sty-09	USD	9 000 000	29 700 000	3,3000	3,399930345	0,996461356	-890 043		
23-sty-09	EUR	2 900 000	11 300 000	4,4000	4,505827500	0,997107549	263 804		
12-sty-09	USD	100 000	330 000	3,3000	3,399930345	0,996461356	-9 078		
							-5 989 139		

Dane rynkowe

TRANSACCIE FORWARD OTC									
Data	kupno / sprzedaż	Nominal	Nominal w PLN	Strike	Forward	DF	Wycena		
zapadalności	Waluta				krzywe				
23-sty-09	EUR	2 390 974	9 173 893	3,0000	4,505827500	0,997107549	1 549 870		
12-sty-09	USD	16 462 880	65 881 520	4,0000	3,399930345	0,996461356	9 863 876		
23-sty-09	EUR	1 404 953	5 181 730	4,4000	4,505827500	0,997107549	-148 253		
12-sty-09	USD	66 910 061	279 137 786	3,2000	3,399930345	0,996461356	-17 351 341		
23-sty-09	EUR	995 020	4 379 132	4,4000	4,505827500	0,997107549	-104 967		
12-sty-09	USD	9 304 012	33 733 240	3,3000	3,399930345	0,996461356	-820 378		
23-sty-09	EUR	2 375 000	10 450 000	4,4000	4,505827500	0,997107549	290 814		
12-sty-09	USD	101 000	333 000	3,3000	3,399930345	0,996461356	-10 078		
							-4 878 968		

Kalkulacje własne na podstawie danych rynkowych

Przykłady (3) cd.

Instrumenty terminowe na walutę (FX futures/forward):

1. Punkty węzłowe:
MM: ON, TN, SW, 1M, 2M, 3M, 6M, 9M, 1Y
IRS: od 2 do 30 lat (jeśli dostępne)

2. Interpolacja (stopa, DF)

3. Ekstrapolacja (stopa, DF)

Sheet 21

Przykład - wartość godziwa obligacji PDO
uwzględnienie spreadu kredytowego

Obligacja (nominał PLN)	1 000 000,00
Kupon półroczny	1,00%
ZC (stopa wolna od ryzyka)	5,00%
Spread kredytowy	1,00%

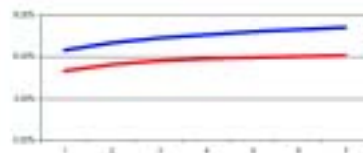
Ryzyka dochodowości	
2009-06-30	5,00%
2009-12-31	5,40%
2010-06-30	5,70%
2010-12-31	5,85%
2011-06-30	5,90%
2011-12-31	6,00%
2012-06-30	6,10%

$$P = \sum CF_t \cdot \exp[-r \cdot t/365]$$

$$P = \sum CF_t \cdot \exp[-(r + \text{spread}) \cdot t/365]$$

WYCENA	Metoda 1		Metoda 2	
	bez spreadu	z spreadem	bez spreadu	z spreadem
2009-06-30	15 800,00	0,9750440	14 624,81	0,9884525
2009-12-31	15 800,00	0,9475723	14 213,51	0,9325727
2010-06-30	15 800,00	0,9184116	13 736,11	0,8940612
2010-12-31	15 800,00	0,8887270	13 245,91	0,8583398
2011-06-30	15 800,00	0,8614912	12 822,31	0,8230691
2011-12-31	15 800,00	0,8339365	12 408,81	0,7870352
2012-06-30	1 015 800,00	0,8076723	819 767,31	0,7533939
		991 989,61		843 693,75

Stopa efektywna	
bez spreadu	z spreadem
5,00%	6,50%
5,40%	7,00%
5,70%	7,20%
5,85%	7,50%
5,90%	7,61%
6,00%	7,69%
6,10%	8,10%

Spread kredytowy	
2009-06-30	1,00%
2009-12-31	1,00%
2010-06-30	1,00%
2010-12-31	1,74%
2011-06-30	1,83%
2011-12-31	1,83%
2012-06-30	1,89%

Utrata wartości - definicje

Utrata wartości aktywa finansowego lub grupy aktywów finansowych występuje wtedy i tylko wtedy, gdy:

- istnieje niezależny dowód („objective evidence”), będący wynikiem zdarzeń świadczących o utracie wartości aktywów („loss event”), które miały miejsce po dacie ujęcia aktywów w księgach (MSR 39.59), oraz
- które mają wpływ na przewidywane w przyszłości przepływy pieniężne związane z danym aktywem finansowym lub grupą takich aktywów oraz których efekt może być rzetelnie określony
- MSR 39: - „Incurred loss model” – jedynie straty poniesione, a NIE przyszłe/oczekiwane straty (MSR 39AG 90)

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Obiektywne dowody utraty wartości

Obiektywne dowody na wystąpienie utraty wartości (MSR 39.59):

- istotne problemy finansowe,
- brak spłaty należności,
- restrukturyzacja należności z powodu kondycji kredytowej dłużnika,
- prawdopodobieństwo, iż odbiorca rozpocznie proces upadłościowy lub inną formę restrukturyzacji finansowej
- informacje, świadczące o znaczącym spadku przyszłych prognozowanych przepływów finansowych, które miało miejsce po ujęciu tych aktywów w księgach, nawet gdy tego spadku nie można jeszcze powiązać z żadnym pojedynczym aktywem,
- inne – katalog otwarty.

Utrata wartości dla instrumentów kapitałowych i dłużnych

Przesłanki utraty wartości dla instrumentów kapitałowych i dłużnych:

- znaczny lub przedłużający się spadek wartości godziwej poniżej ceny nabycia,
- informacje o znaczących negatywnych zmianach, które zaszły w otoczeniu technologicznym, rynkowym, ekonomicznym lub prawnym,
- dla instrumentów dłużnych – również przesłanki dotyczące należności kredytowych.

Przykład:

1. Wahania wartości max +/- 30%, w okresie 6 miesięcy
2. Monitorowanie (ratingu, sytuacji finansowej, danych w serwisach informacyjnych, otoczenia), analiza danych finansowych, due diligence

Ujęcie księgowe instrumentów DDS (instrument kapitałowy, obligacja):

1. Zmiany wartości godziwej
2. Różnice kursowe

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Utrata wartości dla instrumentów kapitałowych i dłużnych

Nie jest przesłanką utraty wartości:

- zniknięcie aktywnego rynku, jako rezultat decyzji o wycofaniu instrumentu z publicznego obrotu,
- obniżenie ratingu kredytowego jednostki (może jednak być taką przesłanką w połączeniu z innymi dostępnymi informacjami),
- obniżka wartości rynkowej poniżej zamortyzowanego kosztu instrumentu dłużnego (np. spowodowana wzrostem stopy procentowej wolnej od ryzyka).

Utrata wartości instrumentów - kalkulacja odpisu

Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

$$\text{Wartość bieżąca wg zamortyzowanego kosztu} - \text{Wartość odzyskiwalna} = \text{Odpis z tytułu utraty wartości}$$

Aktywa Dostępne do sprzedaży

$$\text{Cena nabycia} - \text{Bieżąca wartość godziwa} - \text{Wcześniejsze odpisy} = \text{Odpis z tytułu utraty wartości}$$

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Przykład - utrata wartości obligacji UDTZ

Obligacja (nominał) PLN:	1 000 000,00
Kupon półroczny	1,50%
ZC (stopa wolna od ryzyka)	5,00%
Stopa odzysku	90,00%
IRR (8 mies.)	1,05%

$$PV = CF \times \frac{1}{(1+r)^t}$$

PV – wartość bieżąca przyszłych przepływów pieniężnych
 CF – przepływ pieniężny (spłata, odzysk z zabezpieczenia, koszt)
 r – efektywna stopa procentowa w skali roku
 n – liczba okresów rocznych

WYCENA	Zamortyzowany koszt			Wartość odzyskiwalna			Odpis z tytułu utraty wartości
	CF	Odssetki	Zam. Koszt	Szacowane CF	DF	DCF	
2009-01-31	-990 000,00		-990 000,00	-990 000,00			
2009-06-30	15 000,00	-10 269,30	-991 350,30	0,00	0,9919	0,00	-100 328,23
2009-12-31	15 000,00	-10 301,76	-992 741,06	9 750,00	0,9837	9 629,88	
2010-06-30	15 000,00	-10 404,59	-994 145,65	0,00	0,9758	0,00	
2010-12-31	15 000,00	-10 427,80	-995 573,48	13 500,00	0,9675	13 061,72	
2011-06-30	15 000,00	-10 451,40	-997 024,88	0,00	0,9596	0,00	
2011-12-31	15 000,00	-10 475,36	-998 500,24	13 500,00	0,9517	12 847,66	
2012-06-30	1 015 000,00	-10 499,76	0,00	900 000,00	0,9439	849 482,01	
	115 000,00	-115 000,00				882 031,86	

Przesłanki utraty wartości (na dzień 2009-06-30):

- Znaczące trudności finansowe
- Nieterminowe regulowanie zobowiązań
- Duże prawdopodobieństwo wniosku o upadłość

Wycena wartości godziwej – instrumenty kapitałowe nie notowane

Przesłanki braku aktywnego rynku:

- Znaczący spadek obrotów i aktywności na rynku
- Znaczne zróżnicowanie cen w czasie oraz uczestnikami rynku
- Brak bieżących cen

Konieczność rozważenia i udokumentowania czy należy uznać rynek za nieaktywny

Inwestycje w instrumenty kapitałowe, dla których nie istnieją notowania na aktywnym rynku i instrumenty pochodne, które są powiązane z i muszą być uregulowane poprzez dostarczenie takiego nie notowanego instrumentu kapitałowego oraz:

- zakres szacunków wartości godziwej jest istotny
- Prawdopodobieństwa poszczególnych szacunków nie mogą być zasadnie określone i wykorzystane w trakcie szacowania wartości godziwej.

Jednostka jest wyłączona z obowiązku wyceny instrumentu według wartości godziwej, a nienotowany instrument kapitałowy jest wyceniany po koszcie.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Wartość godziwa – MSSF a Polskie przepisy

Kluczowe obszary różnic:

- MSSF wymagają dużo więcej ujawnień w SF oraz są bardziej szczegółowe (techniki wyceny, ryzyko, parametry rynkowe)
- Prezentacja zmian wyceny wartości godziwej (zwłaszcza w obszarze rachunkowości zabezpieczeń)
- Zasady oceny trwałej utraty wartości aktywów finansowych
- Klasyfikacja (kategoria Aktywów wycenianych według wartości godziwej, przeznaczone do obrotu)
- Hierarchia wartości godziwej
- Definicja aktywnego rynku

Pytania

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Krajowe Standardy Rachunkowości (KSR)

Warsztaty z wybranych przepisów - Listopad 2009

KSR 6 Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów
zobowiązania warunkowe

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Agenda

Cele i zakres standardu

Definicje

Ujmowanie i wycena rezerw

Umowy rodzące obciążenia

Rezerwy restrukturyzacyjne

Ujawnienie informacji

Cele i zakres standardu

KSR 6 określa zasady wyceny, ujmowania i prezentacji rezerw, biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów oraz zobowiązań warunkowych za wyjątkiem takich, które:

- wynikają z instrumentów finansowych;
- wynikają z niewykonanych umów, z wyjątkiem sytuacji, gdy umowa rodzi obciążenia;
- tworzone są w związku z odstępieniem od zasady kontynuowania działalności;
- stanowią specyficzną formę rezerw tworzonych w związku z koniecznością demontażu i usunięcia składnika aktywów oraz przeprowadzenia renowacji miejsca, w którym się znajdował;
- **powstają w banku, zakładzie ubezpieczeń, funduszach inwestycyjnych i emerytalnych w związku z prowadzoną przez nich działalnością;**
- objęte są innym standardem np.:
  - ➡ Podatek dochodowy (KSR 2)
  - ➡ Niezakończone usługi budowlane (KSR 3)
  - ➡ Leasing, najem i dzierżawa (KSR 5)

PRICEWATERHOUSECOOPERS

KSR 6 a MSR

KSR 6 zgodny jest w podstawowym zakresie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” i MSR 19 „Świadczenia pracownicze”.

Rozbieżności dotyczą m.in.:

- odmiennego traktowania rezerw na przyszłe świadczenia na rzecz pracowników, w tym świadczenia emerytalne oraz rezerwy z tyt. napraw gwarancyjnych i rękojmi za sprzedane produkty długotrwałego użytku:
- KSR 6 – ujmowanie jako bierne rozliczenia międzyokresowe
- MSR 37 – ujmowanie jako rezerwy
- ujęcia w ewidencji księgowej:
- KSR 6 – rezerwy tworzy się w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych lub strat nadzwyczajnych
- MSR 37 – rezerwy tworzy się w ciężar kosztów działalności operacyjnej
- definicji zobowiązań warunkowych;
- składników aktywów warunkowych – nie objęte zakresem KSR 6.

Definicje

Zobowiązanie

to wynikający z przeszłych zdarzeń obowiązek wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które spowodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki

Zobowiązanie warunkowe

to obowiązek wypełnienia świadczeń, wynikający ze zdarzeń przeszłych, którego powstanie uzależnione jest od zaistnienia określonych zdarzeń

Zobowiązania, jak długo mają charakter warunkowych, nie są ujmowane w bilansie oraz w rachunku zysków i strat

Rezerwy

to zobowiązania, których kwota lub termin wymagalności nie są pewne

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Definicje

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów będące rezerwami:

to rezerwy związane bezpośrednio z działalnością operacyjną:

- do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów będących rezerwami **nie zalicza się** w szczególności:
- kosztów wykonania jeszcze nie zakończonych umów o usługi, w tym budowlane, o których mowa w KSR 3 „Nie zakończone usługi budowlane”
- zobowiązań wynikających z przyjętych przez jednostkę nie fakturowanych dostaw i usług

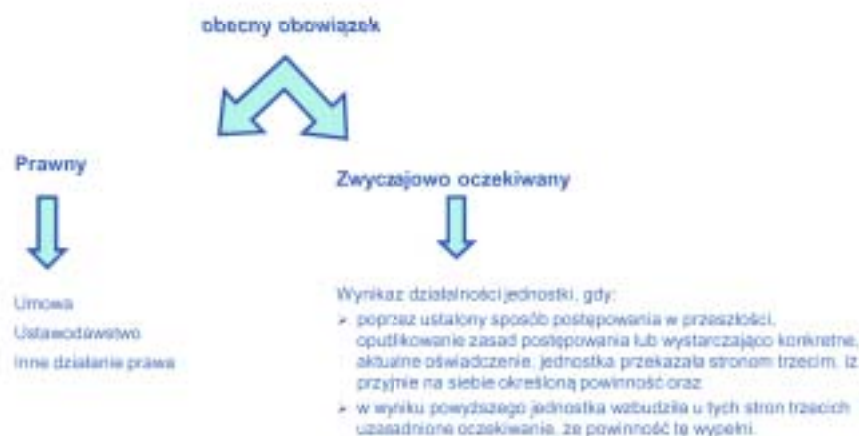
Ujmowanie rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych

Warunkiem utworzenia rezerwy lub biernego rozliczenia międzyokresowego jest:

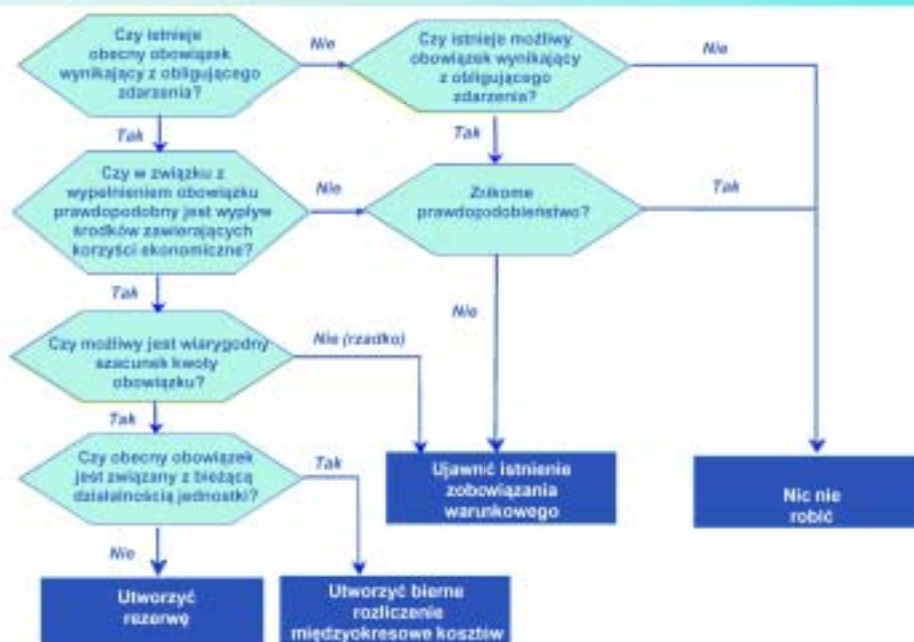
- wystąpienie zdarzenia obligującego jednostkę do wykonania w przyszłości świadczeń
- możliwość wiarygodnego oszacowania kosztów (lub strat), których poniesienie jest niezbędne dla wywiązania się przez jednostkę z jej obowiązków.
- Rezerwę tworzy się wyłącznie wtedy, gdy:
  - na jednostce ciąży obecny obowiązek świadczenia (prawny lub zwyczajowy) wynikający ze zdarzeń przeszłych
  - jest prawdopodobne, że wypełnienie obowiązku spowoduje wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki
  - możliwe jest wiarygodne oszacowanie wykonania obowiązku.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Ujmowanie rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych

Ujmowanie rezerw, RMB i zobowiązań warunkowych - drzewo decyzyjne

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Ujmowanie rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych

Ujęcie w ewidencji księgowej rezerwy/biernego rozliczenia międzyokresowego kosztów polega na:

- zwiększeniu kosztów działalności operacyjnej i rozliczeń międzyokresowych biernych – jeśli dotyczy ona bezpośrednio działalności operacyjnej,
- zwiększeniu pozostałych kosztów operacyjnych i rezerw – jeżeli dotyczy ona pośrednio działalności operacyjnej,
- zwiększeniu kosztów finansowych i rezerw – jeżeli dotyczy ona operacji finansowych,
- zwiększeniu strat nadzwyczajnych i rezerw – jeżeli dotyczy ona zdarzeń związanych z innym ryzykiem niż ogólne ryzyko prowadzenia działalności operacyjnej.

Test: Rezerwę tworzy się na...

Pozycja	Prawda/ fałsz
1. Koszt rekultywacji terenu po rozbiórce budynku budowanego na własne potrzeby	P
2. Decyzja Zarządu o zwolnieniu pracowników, o której nie poinformowano zainteresowanych stron	F
3. Przyszłe straty operacyjne	F
4. Konieczne ponowne przeszkolenie kadr w wyniku zmian przepisów	F
5. Sprawa sądowa, która prawdopodobnie będzie przegrana	P
6. Naprawa i konserwacja własnych maszyn i urządzeń	F

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Wycena rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych

Nie rzadziej niż na dzień bilansowy w uzasadnionej, wiarygodnie oszacowanej wartości.

- Jeżeli wycenia się pojedynczy obowiązek – rezerwę tworzy się uwzględniając najbardziej prawdopodobny wynik.
- Jeżeli rezerwa odnosi się do zbioru wielu pozycji – rezerwę tworzy się uwzględniając wszystkie możliwe kwoty oraz odpowiadające im prawdopodobieństwo.
- W przypadku tworzenia rezerwy należy wziąć pod uwagę, przy zachowaniu zasady istotności, zmianę wartości pieniądza w czasie. Kwota rezerwy dotycząca przyszłych szacowanych zobowiązań powinna odzwierciedlać ich wartość bieżącą. Do dyskontowania stosuje się stopę dyskontową ustaloną na dzień wyceny dla rynkowych stóp zwrotu z wysoko ocenianych obligacji przedsiębiorstw lub obligacji skarbowych.
- Stopę dyskontową (lub stopy) ustala się przed opodatkowaniem, czyli odzwierciedla się bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko związane konkretnie z danym składnikiem zobowiązań. Stopy dyskontowej (stóp dyskontowych) nie obciąża ryzyko, o które skorygowano szacunki przyszłych przepływów pieniężnych.
- Zdarzenia przyszłe, które mogą wpłynąć na wysokość kwoty niezbędnej do wypełnienia przez jednostkę gospodarczą obowiązku, powinny zostać odzwierciedlone w kwocie tworzonej rezerwy, jeśli istnieją wystarczające i obiektywne dowody na to, że zdarzenia te nastąpią.

Wycena zobowiązań warunkowych

Nie rzadziej niż na dzień bilansowy jednostka powinna dokonać oceny, czy wypływ środków stał się prawdopodobny.

Jeżeli stanie się prawdopodobne, że wypływ środków będzie konieczny w związku z pozycją potraktowaną jako zobowiązanie warunkowe, to tworzy się rezerwę, wykazując ją w księgach i sprawozdaniu finansowym tego okresu, w którym nastąpiła zmiana prawdopodobieństwa.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Wycena - przykłady

Przykład 1

Jednostka została pozwana o zapłatę odszkodowania związanego z wypadkiem przy pracy.

Kwota pozwu wynosi 500 tys. zł.

Adwokat prowadzący sprawę ocenił, że prawdopodobieństwo przegrania sprawy wynosi 60%.

Pytanie:

Czy jednostka powinna utworzyć rezerwę na odszkodowanie, a jeżeli tak, to w jakiej kwocie?

Wycena - przykłady

Przykład 1 - rozwiązanie

Jednostka powinna utworzyć rezerwę.

Kwota rezerwy:
500 tys. zł

PRICEWAREHOUSE COOPERS

Wycena - przykłady

Przykład 2

Jednostka przewiduje, że pod koniec 2011 r. powstanie zobowiązanie w wyniku przeprowadzanych obecnie operacji finansowych.

Szacowana kwota zobowiązania wyniesie 200 tys. zł, a rezerwą objęte zostanie 100% zobowiązania.

Na 31.12.2009 r. jednostka tworzy rezerwę z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie. Jako stopę procentową przyjęto oprocentowanie dwuletnich obligacji skarbowych o stałym oprocentowaniu, które w dniu bilansowym wynosiło 4,10% w stosunku rocznym + 2 p.p. uwzględniające ryzyko.

Pytanie:

Ile wyniesie wartość rezerwy na 31.12.2009?

Ile wyniesie wartość rezerwy na 31.12.2010?

Wycena - przykłady

Przykład 2 - rozwiązanie

Na 31.12.2009:

$$200.000 \cdot (1 + 6,10\%)^1 = 177.660$$

Na 31.12.2010:

$$200.000 \cdot (1 + 6,10\%)^2 = 188.500$$

Miejsce w księgach rachunkowych:

	31.12.2009	31.12.2010
Dt Koszty finansowe	177.660	10.840
Ct Rezerwy	177.660	10.840

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Zmiany wysokości rezerwy po początkowym ujęciu

Wysokość rezerwy należy aktualizować na każdy dzień bilansowy w celu odzwierciedlenia aktualnego najbardziej właściwego szacunku.

Rozwiązanie części lub całości rezerwy ma miejsce wówczas, gdy zmniejsza się lub ustaje ryzyko uzasadniające jej utworzenie.

Rezerwa może być wykorzystana wyłącznie zgodnie z celem, na jaki pierwotnie została utworzona.

Zwrot wydatków

Gdy oczekuje się, że część lub całość wydatków niezbędnych do wywiązania się z zobowiązania, zostanie zwrócona przez stronę trzecią, zwrot należy ująć wtedy i tylko wtedy, gdy jest praktycznie pewne, że jednostka go rzeczywiście otrzyma, jeśli wypełni ciężący na niej obowiązek.

Zwrot stanowi oddzielny składnik aktywów.

Kwota ujęta jako zwrot wydatków nie może przekraczać kwoty rezerwy.

W rachunku zysków i strat koszt odnoszący się do utworzonej rezerwy może być prezentowany w kwocie netto, po pomniejszeniu o kwotę ujętą z tytułu zwrotu wydatków.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Przyszłe straty operacyjne

- Nie tworzy się rezerw na przyszłe straty operacyjne.
- Oczekiwanie poniesienia przyszłych strat operacyjnych jest wskazówką świadczącą o tym, że mogła nastąpić utrata wartości niektórych aktywów związanych z prowadzoną działalnością. W takim przypadku, jednostka gospodarcza dokonuje sprawdzenia aktywów pod kątem ewentualnej utraty ich wartości.

Przykłady

Przykład 3

W grudniu 2008 r. wprowadzono szereg zmian w systemie podatków. W związku z tymi zmianami jednostka gospodarcza będzie musiała przeprowadzić kursy doszkalające dla szerokiego kręgu pracowników działów administracji i sprzedaży, co ma służyć zapewnieniu ciągłej zgodności działania jednostki z przepisami prawa.

Do dnia bilansowego, nie odbyły się żadne kursy doszkalające.

Pytanie:

Czy jednostka powinna utworzyć rezerwę na koszty przeszkolenia pracowników na 31 grudnia 2008 r.?

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Umowy rodzące obciążenia

Umowy rodzące obciążenia

- Umowy, w których nieuniknione koszty wypełnienia obowiązku przeważają nad korzyściami, które według przewidywań mają zostać uzyskane z tytułu wykonania umowy.

Nieuniknione koszty wypełnienia obowiązku:

- Co najmniej koszty netto zakończenia umowy odpowiadające niższej spośród kwot:

Koszty wypełnienia umowy

MIN

Koszty odszkodowań lub kar wynikających z niewypełnienia umowy

Umowy rodzące obciążenia

Przykład 4

Jednostka użytkuje flotę samochodów osobowych na podstawie umowy leasingu operacyjnego.

Umowa nie przewiduje wcześniejszego zakończenia leasingu.

Jednostka zdecydowała się nabyć ze względów ekonomicznych nowe samochody (bardziej oszczędne w eksploatacji). W tej sytuacji powstał obowiązek opłacania rat leasingowych za już objęte leasingiem samochody do końca trwania umowy, bez względu na to, czy są one przez jednostkę używane czy nie.

Pytanie:

Czy jednostka powinna utworzyć rezerwę na raty leasingowe nieużytkowanych samochodów, a jeżeli tak, to w jakiej wysokości?

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Umowy rodzące obciążenia

Przykład 4 - rozwiązanie

Jednostka powinna utworzyć rezerwę.

Wartość rezerwy powinna być najbardziej właściwym szacunkiem wysokości rat opłat leasingowych nieużytkowanych pojazdów.

Umowy rodzące obciążenia

Przykład 5

Jednostka zawarła umowę leasingu operacyjnego nieruchomości.

Okres leasingu wynosi 10 lat, a roczny czynsz – 50 tys. zł.

Całkowity koszt kontraktu – 500 tys. zł.

Spółka nie korzysta z nieruchomości, ale zawarła umowę pod-leasingu na 10 lat za czynsz w wysokości 30 tys. zł miesięcznie.

Całkowity przychód z kontraktu – 300 tys. zł.

Kara za zerwanie umowy leasingu wynosi 150 tys. zł.

Pytanie:

W jaki sposób Zarząd jednostki powinien oszacować wysokość rezerwy wynikającej z zawartej umowy rodzącej obciążenia?

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Umowy rodzące obciążenia

Przykład 5 - rozwiązanie

Koszt równoległego korzystania z umowy leasingu i pod-leasingu wynosi 200 tys. zł (500 tys. zł – 300 tys. zł)

Kara za zerwanie umowy leasingu wynosi 150 tys. zł.

Zarząd powinien rozpoznać rezerwę w wartości niższej z:

kary za zerwanie umowy – 150 tys. zł

kosztu kontynuowania obydwu umów – 200 tys. zł

czyli **150 tys. zł**.

Decyzja zarządu odnośnie kontynuowania umów lub zapłacenia kary nie ma znaczenia dla wysokości rezerwy.

Rezerwy restrukturyzacyjne

Restrukturyzacja – zaplanowane i kontrolowane

- zmiany zakresu i/lub działania jednostki
- w celu poprawy skuteczności i efektywności jej działalności.

Przykłady:

- sprzedaż lub likwidacja części działalności bądź przeniesienie do innego miejsca,
- ograniczenie zatrudnienia,
- zmiana techniki i technologii oraz towarzyszące tej zmianie procesy reorganizacji działalności,
- istotne zmiany w organizacji jednostki.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Rezerwy restrukturyzacyjne

Rezerwę na restrukturyzację ujmuje się, gdy jednostka:

- posiada prawny lub umowny obowiązek jej przeprowadzenia,
- posiada szczegółowy, formalny plan określający co najmniej:
  - obszar i zasoby majątkowe, które zostaną objęte restrukturyzacją,
  - grupy zwalnianych pracowników, którzy mają uzyskać rekompensaty i odszkodowania,
  - kwotę nakładów, które będą poniesione,
  - program wdrożenia i harmonogram realizacji działań,
  - organy i instytucje nadzorujące przebieg restrukturyzacji.

Rezerwy restrukturyzacyjne

Rezerwa na restrukturyzację tworzy się w wysokości nakładów, które:

- wynikają z planu restrukturyzacji, oraz
- nie są związane z bieżącą działalnością jednostki gospodarczej.

Rezerwą na restrukturyzację **nie są objęte koszty takie, jak:**

- koszty szkolenia załogi,
- koszty marketingu,
- koszty wprowadzenia nowych systemów, itp.

Nakłady te odnoszą się do prowadzenia działalności w przyszłości i na dzień bilansowy nie stanowią zobowiązań z tytułu restrukturyzacji. Nakłady takie są ujmowane na takich zasadach, jak gdyby pojawiły się niezależnie od restrukturyzacji.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Przykłady

Przykład 6

Kierownictwo jednostki podjęło za zgodą właścicieli, decyzję o restrukturyzacji polegającej na zmianie technologii poprzez zmniejszenie ilości agencji ubezpieczeniowych i wprowadzenie obsługi umów ubezpieczeniowych za pośrednictwem infolinii i internetu.

Wiązać się to będzie z rozwiązaniem pewnej części umów z agentami, zwolnieniem pewnej liczby pracowników i sprzedażą części środków trwałych (urządzeń biurowych, samochodów).

Pytanie:

W jakim momencie jednostka powinna utworzyć rezerwę na restrukturyzację?

Jakie warunki powinna spełnić jednostka, żeby utworzyć rezerwę na restrukturyzację?

Przykłady

Przykład 6 - rozwiązanie

Jednostka nie tworzy rezerwy na restrukturyzację do czasu ogłoszenia planu i harmonogramu działań bądź rozpoczęcia wdrażania planu restrukturyzacji.

Podstawą ujawnienia i oszacowania rezerwy na restrukturyzację jest:

- ogłoszenie planu restrukturyzacji,
- uzgodnienia z agentami i przedstawicielami pracowników w kwestii odszkodowań i rekompensat,
- zawarcie wiążących umów o sprzedaż majątku,
- zawarcie wiążących umów o dostawy związane ze stosowaniem nowej technologii.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Ujawnianie informacji

Jednostka ujawnia w informacji dodatkowej:

- cel ich tworzenia,
- stan na początek okresu,
- dodatkowe rezerwy utworzone w ciągu okresu, łącznie ze zwiększeniami dotychczasowych rezerw,
- kwoty wykorzystane w ciągu okresu (rozliczone z zobowiązaniami),
- kwoty niewykorzystane, rozwiązane w ciągu okresu, oraz
- stan na koniec okresu.

Nie ma potrzeby podawania danych porównawczych.

Ujawnianie informacji

W odniesieniu do każdego rodzaju rezerw i biernych rozliczeń międzyokresowych jednostka gospodarcza ujawnia również:

- krótki opis charakteru obowiązku (zobowiązania) oraz oczekiwanych terminów wynikających z nich wpływów korzyści ekonomicznych,
- informacje o wszelkich istotnych niepewnościach, co do kwoty i terminu wystąpienia tych wpływów;
- główne założenia, jeśli jest to zasadne, dotyczące przyszłych zdarzeń, które zostały uwzględnione przy szacowaniu rezerwy,
- kwotę wszelkiego zakładanego zwrotu, w tym kwotę ujętą w bilansie.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Ujawnianie informacji

W odniesieniu do zobowiązań warunkowych:

- jednostka ujawnia informację o stanie zobowiązań warunkowych na dzień bilansowy w informacji dodatkowej, jeżeli możliwość wpływu środków z tytułu wypełnienia obowiązku nie jest znikoma.

Do każdego rodzaju zobowiązania warunkowego jednostka podaje także:

- krótki opis charakteru zobowiązania,
- szacunkową kwotę jego skutków finansowych,
- przesłanki świadczące o istnieniu niepewności co do kwoty lub terminu wpływu środków'
- informację o możliwości uzyskania zwrotów.

Wybrane aspekty podatkowe na przykładzie kosztów akwizycji
Regulacje i praktyka obowiązujące do 31 grudnia 2006r.

Trochę historii...

Art. 15 ust. 1 ustawy o CIT „Kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów, z wyjątkiem kosztów wymienionych w art. 16 ust. 1 (...)”

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Regulacje i praktyka obowiązujące do 31 grudnia 2006r.

Art. 15 ust. 4 ustawy o CIT „Koszty uzyskania przychodów są potrącalne tylko w tym roku podatkowym, którego dotyczą, tj. są potrącalne także koszty uzyskania poniesione w latach poprzedzających rok podatkowy, lecz dotyczące przychodów roku podatkowego oraz określone co do rodzaju i kwoty koszty uzyskania, które zostały zarachowane, chociaż ich jeszcze nie poniesiono, jeżeli odnoszą się do przychodów danego roku podatkowego, chyba że ich zarachowanie nie było możliwe; w tym przypadku są one potrącalne w roku, w którym zostały poniesione.”

Koszty akwizycji a koszty podatkowe

Wyrok NSA z dnia 12 marca 1997r. (sygn. akt SA/Ka 2349/95):

„(...) W gospodarce wolnorynkowej wydatki przeznaczone na działalność akwizycyjną należy uznać za koszt uzyskania przychodu (...).”

Wyrok SN z dnia 12 grudnia 1997r. (sygn. akt III RN 91/97).

„(...) Wynagrodzenie wypłacone agentowi (prowizja) stanowi koszt uzyskania przychodu dającego zlecenie (...).”

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Koszty akwizycji - rozliczenia międzyokresowe kosztów biernie, **wyrok NSA z dnia 27 sierpnia 2002r.** (sygn. III SA 3031 /00)

„(...) Kwoty zaliczone do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów w rozumieniu art. 39 ust. 2 ustawy o rachunkowości, stanowiące wydatki przyszłe są kosztami uzyskania przychodów w rozumieniu art. 15 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych w momencie ich rzeczywistego poniesienia, a nie w momencie zarachowania (...).”

„(...) Reasumując powyższe rozważania Sąd uznał, że kwoty zaliczone do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów w rozumieniu art. 39 ust. 2 ustawy o rachunkowości, stanowiące wydatki przyszłe są kosztami uzyskania przychodów w rozumieniu art. 15 ust. 1 u.p.d.o.p. w momencie ich rzeczywistego poniesienia, a nie w momencie zarachowania”.

Wyrok NSA z dnia 20 marca 2002r. (sygn. III SA 2797/00)

„(...) Skoro zatem kwoty zaliczone przez podatnika do biernych rozliczeń międzyokresowych stanowią rezerwę na poczet przyszłych kosztów to tym samym zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 27 updog nie stanowią kosztów uzyskania przychodów (...). „

„(...) Już chociażby pobieżna analiza przywołanego przepisu wskazuje, że bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów obejmują kwoty zaliczone do kosztów bieżącego okresu, których pokrycie nastąpi w przyszłości (...). „

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Art. 15 ust. 1 ustawy o CIT „Kosztami uzyskania przychodów są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, z wyjątkiem kosztów wymienionych w art. 16 ust. 1 (...).”

Art. 15 ust. 4e ustawy o CIT „Za dzień poniesienia kosztu uzyskania przychodów, z zastrzeżeniem ust. 4a i 4f-4h, uważa się dzień, na który ujęto koszt w księgach rachunkowych (zaksięgowano) na podstawie otrzymanej faktury (rachunku), albo dzień, na który ujęto koszt na podstawie innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), z wyjątkiem sytuacji gdy dotyczyłoby to ujętych jako koszty rezerw albo biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów.”

Uchwała Nr 7/08 Komitetu Standardów Rachunkowości z 14 października 2008r.

„**Zobowiązanie** – zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 20 ustawy o rachunkowości – to wynikający z przeszłych zdarzeń obowiązek wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które spowodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki. Przeszłymi zdarzeniami są np. sprzedaż produktów i towarów, zakup towarów, materiałów i usług, korzystanie z pracy najemnej, powstanie obowiązku podatkowego. Przykładami świadczeń są: zapłata, wydanie lub naprawa towarów bądź produktów, usunięcie szkód.”

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Uchwała Nr 7/08 Komitetu Standardów Rachunkowości z 14 października 2008

„**Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, o których mowa w art. 39 ust. 2 pkt 2 oraz ust. 2a ustawy o rachunkowości** to rezerwy związane bezpośrednio z działalnością operacyjną, a więc z wytwarzaniem, sprzedażą (handlem) i fazą posprzedażną, a także ogólnym zarządkiem. Ilekroć w niniejszym standardzie mowa jest o biernych rozliczeniach międzyokresowych kosztów, rozumie się przez to bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów będące rezerwami.

Uchwała Nr 7/08 Komitetu Standardów Rachunkowości z 14 października 2008r. cd.

Do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów będących rezerwami nie zalicza się biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów, o których mowa w art. 39 ust. 2 pkt 1 ustawy o rachunkowości. Są to w szczególności:

- a) koszty wykonania jeszcze nie zakończonych umów o usługi, w tym budowlane, o których mowa w KSR 3 „Nie zakończone usługi budowlane”,
- b) zobowiązania wynikające z przyjętych przez jednostkę nie fakturowanych dostaw i usług. Zalicza się je do zobowiązań z tytułu dostaw i usług, i to także wtedy, gdy ustalenie przez jednostkę dokładnej ilości i/lub ceny dostawy/usługi może wymagać szacunków.”

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Pismo Dyrektora IS z Bydgoszczy z 10 lipca 2009r. (sygn. ITPB3/423-198/09/AM)

„(...) Tym samym, jako że dla celów podatkowych przychód z tytułu składki ubezpieczeniowej wykazywany jest w danym okresie sprawozdawczym, a w tym samym momencie naliczany jest koszt prowizji akwizycyjnej od tego przypisu, ujęty w pozycji zobowiązań (a nie biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów), należy uznać, iż koszt w świetle powołanych przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych został poniesiony i powinien zostać rozpoznany w okresie, w którym został wykazany odpowiadający mu przychód. Dlatego też zasadne jest ujęcie bezpośrednich kosztów akwizycji dla celów podatkowych w powiązaniu z przypisem składki. (...)”

Regulacje i obecna praktyka

Pismo Dyrektora IS z Warszawy z 2 lipca 2009r. (sygn. IPPB5/423-174/09-4/MB)

„(...) Ustawa CIT nie zawiera definicji rezerw lub biernych rozliczeń międzyokresowych, są to kategorie określone w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. W tym kontekście Spółka pragnie wskazać na zmianę w sposobie rachunkowego ujęcia kosztów akwizycji w tym zakresie związaną z przyjęciem KSRnr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe”. (...) Z kategorii RMK biernych wyłączone zobowiązania wynikające z przyjętych przez jednostkę niezafakturowanych dostaw i usług, zaliczając je do zobowiązań z tytułu dostaw i usług. W związku z powyższą zmianą naliczone od przypisu składki koszty akwizycji powinny być ujmowane w pozycji zobowiązań. (...)”

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Regulacje i obecna praktyka

Pismo Dyrektora IS z Warszawy z 2 lipca 2009r. (sygn. IPPB5/423-174/09-4/MB)

cd.

Tym samym, w ocenie Spółki, jako że dla celów podatkowych przychód z tytułu składki ubezpieczeniowej wykazywany jest za cały okres odpowiedzialności w dacie zawarcia umowy ubezpieczeniowej, w tym samym momencie naliczany jest koszt prowizji agencyjnej ujęty w pozycji zobowiązań (a nie RMK biernych) należy uznać, iż koszt ten, w świetle powołanych przepisów ustawy CIT, został poniesiony i powinien zostać rozpoznany w okresie, w którym został wykazany odpowiadający mu przychód. Dlatego też zdaniem Spółki zasadne jest ujęcie kosztów należnych prowizji agencyjnych dla celów podatkowych jednorazowo w momencie zawarcia umowy ubezpieczeniowej(...).”

Konkluzje

- Ciężar sporu przesunięty z regulacji podatkowych na rachunkowe?
- Rola audytora?
- Każde zobowiązanie, również szacowane, kosztem podatkowym?

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Pytania

?

Ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym

Agenda

Podstawowe definicje

Moment oraz sposób ujęcia przypisu składki oraz nabycia jednostek uczestnictwa w sprawozdaniu finansowym ubezpieczyciela

Ujęcie księgowe oraz prezentacja opłat potrąconych ze składki lub funduszu kapitałowego oraz dopłat zakładu ubezpieczeń do funduszu kapitałowego

Zasady tworzenia rezerw techniczno ubezpieczeniowych dla produktów z ubezpieczeniowym funduszami kapitałowymi

---

Pytania

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Ubezpieczenie na życie powiązane z UFK

Ubezpieczenie na życie powiązane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (tzw. polisy unit-linked)- umowa ubezpieczeniowa, w której wartość świadczenia zależy od wartości inwestycji wynikającej z zainwestowania składek w jednostki uczestnictwa ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego

Ubezpieczeniowy fundusz kapitałowy - w ubezpieczeniu, o którym mowa w dziale I grupa 3 załącznika do Ustawy, wydzielony fundusz aktywów, stanowiący rezerwę tworzoną ze składek ubezpieczeniowych, inwestowany w sposób określony w umowie ubezpieczenia

Cechy charakterystyczne :

- zawierane zazwyczaj na czas nieokreślony
- składka regularna lub jednorazowa
- składka obejmuje kilka elementów:
  - opłatę za ryzyko
  - część inwestycyjną alokowaną do funduszu kapitałowego
  - inne opłaty

PRICEWAREHOUSE COOPERS

Moment oraz sposób ujęcia przypisu składki oraz nabycia jednostek uczestnictwa w sprawozdaniu finansowym ubezpieczyciela

---

Składka przypisana w ubezpieczeniach na życie

Składka przypisana - kwoty składek z tytułu umów ubezpieczenia należne w okresie sprawozdawczym, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono.

(Rozporządzeni w sprawie szczególnych zasad rachunkowości ubezpieczycieli Dz.U.2008.236.1634 §2)

brak różnic w traktowaniu składki w zależności od charakteru umowy ubezpieczenia (umowy tradycyjne versus inwestycyjne)

→ naliczenia przypisu składki na bazie składki należnej w danym okresie

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Moment rozpoznania przypisu

Co do zasady przypis z tytułu polisy powinien być rozpoznany nie później niż data rozpoczęcia ochrony ubezpieczeniowej.

ale

podstawę ewidencji składki przypisanej stanowi kopia polisy ubezpieczeniowej lub inny dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia, określające co najmniej: strony umowy ubezpieczenia, zakres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, okres ubezpieczenia, wysokość sumy ubezpieczenia lub gwarancyjnej oraz wysokość należnej składki.

Składka należna – brak wpłaty

Ubezpieczenie tradycyjne:

- wypowiedzenie polisy po braku wpłaty,
- możliwość windykacji, składki za okres, w którym towarzystwo ponosiło ryzyko na bazie zapisów Kodeksu Cywilnego

Ubezpieczenia typu unit-linked:

- konwersja na ubezpieczenie bezskładkowe po upływie określonego w umowie okresu,
- element ochronny pokrywany z aktywów na ryzyko ubezpieczonego,
- brak podstaw do windykacji składki

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Składka należna

Rozpoznanie składki przypisanej brutto	Za	Przeciw
na bazie składki zainkasowanej	intuicyjne, odpowiada treści ekonomicznej transakcji	brak zgodności z rozporządzeniem w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń (dalej „rozporządzenie”)
na bazie składki należnej oraz utworzenie:		
rezerwy technicznej w celu zrównoważenia rachunku technicznego	składka rozpoznana zgodnie z rozporządzeniem	potencjalnie trudna do uzasadnienia podstawa tworzenia rezerwy technicznej, wymaga uwzględnienia w regulaminie tworzenia rezerw
rezerwy aktualizującej wartość należności z tytułu składek należnych	składka rozpoznana zgodnie z rozporządzeniem	rezerwa na należności nie jest kosztem podatkowym

Składka należna

Ustawa o rachunkowości

Art. 4 ust 2. Zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, ujmuje się w księgach rachunkowych i wykazuje w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną.

charakter ekonomiczny polisy typu unit-linked

PRICERHOUSE COOPERS

Składka należna

Ustawa o rachunkowości

Art. 3 ust 1.30) przychodach i zyskach - rozumie się przez to uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów, albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli

Składka należna - podsumowanie

Zasady rozpoznawania składki:

- przepisy rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad rachunkowości ubezpieczeń,
- sens ekonomiczny transakcji oraz nadrzędne zasady opisane w Ustawie o rachunkowości,
- potencjalne implikacje w innych obszarach sprawozdawczości

Dokumentacja zasad rachunkowości

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Nabycie jednostek uczestnictwa

Przepisy dotyczące rachunkowości ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych:

- Ustawa o działalności ubezpieczeniowej,
- Ustawa o rachunkowości,
- Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń,
- Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie rocznych i półrocznych sprawozdań ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego.

Nabycie jednostek uczestnictwa

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej, art. 13, ust 4

W zakresie ubezpieczeń na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, o których mowa w dziale I grupa 3 załącznika do ustawy, zakład ubezpieczeń jest obowiązany do określenia lub zawarcia w umowie ubezpieczenia:

-
- 4) zasad i terminów wyceny jednostek ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego;
  - 5) zasad ustalania wysokości kosztów oraz wszelkich innych obciążeń potrącanych ze składek ubezpieczeniowych lub z ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego;
  - 6) zasad alokacji składek ubezpieczeniowych w jednostki ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego, w szczególności w zakresie określonym w pkt 4 i 5, oraz terminu zamiany składek na jednostki tego funduszu.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Nabycie jednostek uczestnictwa

Przykładowy zapis:

„Dzień nabycia jednostek – dzień nabycia jednostek uczestnictwa ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych przypadający nie później niż w terminie 3 Dni roboczych od dnia opłacenia składki regularnej lub odpowiednio składki dodatkowej”

Nabycie jednostek uczestnictwa

Przykład księgowania:

Dzień 1		
Dt Środki pieniężne	100 jp	
Ct Rozrachunki z tytułu umów ubezpieczenia	100 jp	
Dzień 2		
Dt Rozrachunki z tytułu umów ubezpieczenia	100 jp	
Ct Przepis brutto	100 jp	
Dt Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	100 jp	
Ct Środki pieniężne	100 jp	
Dt Zmiana stanu rezerw techniczno na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	100 jp	
Ct Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	100 jp	

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Nabycie jednostek uczestnictwa

Alokacja jednostek uczestnictwa do polisy, nie później niż w terminie wyznaczonym w umowie.

Ewidencja tylko w rejestrze prowadzonym zgodnie z § 14 Rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń

brak odzwierciedlenia w sprawozdaniu finansowym ubezpieczyciela faktu alokacji i nabycia jednostek

Ujęcie księgowo oraz prezentacja opłat potrącanych ze składki lub funduszu kapitałowego oraz dopłat zakładu ubezpieczeń do funduszu kapitałowego

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Przykłady opłat

- opłata za ryzyko,
- opłata administracyjna,
- opłata za zarządzanie,
- opłata manipulacyjna od składki regularnej,
- obniżona alokacja składki inwestycyjnej,
- opłata za wykup.

Oplaty pobierane ze składki

Oplaty pobierane przed alokacją składki:

- opłata za ryzyko
- obniżona alokacja składki

Pobierane na pokrycie:

- kosztów udzielonej ochrony ubezpieczeniowej
- kosztów prowizji agencyjnych oraz innych kosztów akwizycji
- pozostałych kosztów

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Obniżona alokacja

Przykład

W pierwszym roku trwania polisy alokacja składki inwestycyjnej wynosi 50%

Dt Środki pieniężne	100 jp
Ct Rozrachunki z ubezpieczającymi	100 jp
Dt Rozrachunki z ubezpieczającymi	100 jp
Ct Składka przypisana	100 jp
Dt Pozycja C aktywów	50% x 100 jp
Ct Środki pieniężne	50% x 100 jp
Dt Zmiana stanu rezerw techniczno ubezpieczeniowych	50% x 100 jp
Ct Rezerwy techniczno ubezpieczeniowe	50% x 100 jp

Uwaga !

Rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń (obowiązujące do końca 2008 r.):

§ 16. 1. W ubezpieczeniach działu I poniesione w okresie sprawozdawczym koszty akwizycji w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze moga być rozliczone w czasie.

2. Przeniesione na przyszłe okresy sprawozdawcze koszty akwizycji, o których mowa w ust. 1, ujmowane są w aktywach bilansu, pod warunkiem że nie zostały uwzględnione w wyczeniu rezerwy ubezpieczeń na życie.

3. W ubezpieczeniach działu I koszty akwizycji podlegają rozliczeniu w czasie wyłącznie przy zastosowaniu metod aktuarialnych.

4. W przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia przed terminem, aktywowane koszty akwizycji dotyczące tej umowy ujmowane są w koszty w tym samym miesiącu, w którym następuje rozwiązanie umowy ubezpieczenia

5. Koszty akwizycji nie podlegają aktywowaniu w ubezpieczeniach na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, jeżeli dla tych ubezpieczeń nie jest określona częstotliwość i wysokość opłacanej składki, jak również w ubezpieczeniach ze składką jednorazową skalkulowaną przy założeniu wypłaty prowizji akwizycyjnej.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Uwaga !

Rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń (od 1 stycznia 2009 r.):

§ 16. 1. W ubezpieczeniach działu I poniesione w okresie sprawozdawczym koszty akwizycji w części przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze są rozliczane w czasie.

2. Przeniesione na przyszłe okresy sprawozdawcze koszty akwizycji, o których mowa w ust. 1, są ujmowane w aktywach bilansu, pod warunkiem że nie zostały uwzględnione w wyczeniu rezerwy ubezpieczeń na życie.

3. W ubezpieczeniach działu I koszty akwizycji podlegają rozliczeniu w czasie wyłącznie przy zastosowaniu metod aktuarialnych.

4. W przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia przed terminem aktywowane koszty akwizycji dotyczące tej umowy są ujmowane w koszty w tym samym miesiącu, w którym następuje rozwiązanie umowy ubezpieczenia

5. Koszty akwizycji nie podlegają aktywowaniu w ubezpieczeniach na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, jeżeli dla tych ubezpieczeń nie jest określona częstotliwość i wysokość opłacanej składki, jak również w ubezpieczeniach ze składką jednorazową skalkulowaną przy założeniu wypłaty prowizji akwizycyjnej.

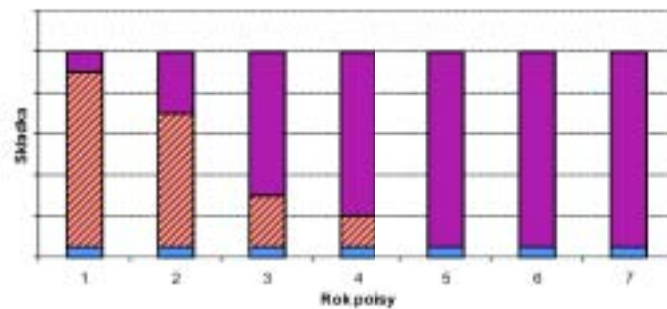
Uwaga !

Należy pamiętać o zasadzie zachowania
współmierności przychodów i kosztów

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Przychody przyszłych okresów

Oplaty potrącane bezpośrednio z funduszu

Przykłady:

- opłata za ryzyko
- opłata administracyjna
- opłata za zarządzanie
- opłata manipulacyjna od składki regularnej

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Oplaty potrącane bezpośrednio z funduszu

- koszty obsługi inkasa składki
- koszty zarządzania portfelem inwestycyjnym
- koszty ochrony ubezpieczeniowej (np. w ubezpieczeniu bezskładkowym)
- koszty prowadzenia rejestru
- koszty modyfikacji warunków polisy
- koszty administracyjne

Oplaty potrącane bezpośrednio z funduszu

Oplaty potrącane są w regularnych odstępach czasowych, np. co miesiąc,

lub

w wyniku wykonania przez ubezpieczyciela określonej czynności na wniosek ubezpieczającego, np. wygenerowanie raportu z wartością inwestycji, zmiana alokacji składki

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Oplaty potrącane bezpośrednio z funduszu

Ujęcie księgowe:

- brak podstaw do odroczenia w czasie
- potrącane z aktywów na ryzyko ubezpieczającego poprzez alokowanie aktywów z części C bilansu / umorzenie jednostek z rachunku ubezpieczonego
- ujmowane w technicznym rachunku ubezpieczeń poprzez zmianę stanu rezerw

brak oddzielnej prezentacji w sprawozdaniu finansowym

Oplaty potrącane ze świadczeń

opłata za całkowity wykup wartości polisy	
Rok polisy	% wartości polisy utworzonej ze składki regularnej należnej w pierwszych X latach polisy
1	97
2	94
3	84
4	69
5	54
6	39
7	24
8	20
9	15
10	5
11 i następne	0

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Oplaty potrącane ze świadczeń

Ujęcie księgowo:

- koryguje kwotę świadczenia
- saldo rezerw odzwierciedla wartość jednostek uczestnictwa na rachunku ubezpieczającego po rozliczeniu wykupu

przychód z tytułu „opłaty” uwzględniony poprzez zmianę stanu rezerw

Oplaty potrącane ze świadczeń

Przykład

Wykup całkowity polisy o wartości 100 jp w drugim roku jej trwania

Dt Świadczenia wypłacone	100 jp x 6%
Ct Środki pieniężne	100 jp x 6%
Dt Środki pieniężne	100 jp
Ct Pozycja C aktywów	100 jp
Dt Rezerwy gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	100 jp
Ct Zmiana stanu rezerw	100 jp

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Dopłaty zakładu ubezpieczeń do funduszy kapitałowych

Przykłady:

- podwyższona alokacja składki regularnej
- podwyższona alokacja składki dodatkowej
- bonusy za trwanie polisy przy wykupie polisy

Dopłaty zakładu ubezpieczeń do funduszy kapitałowych

Rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń, Załącznik nr 2:

Składki wykazuje się łącznie z wszystkimi dodatkami i uzupełnieniami za okresy zaległe, po potrąceniu storn, zwrotów, upustów, wszelkich zniżek i bonifikat oraz podatków i innych obciążeń parafiskalnych.

PRICewaterhouseCOOPERS

Dopłaty zakładu ubezpieczeń do funduszy kapitałowych

W pozycji VII technicznego rachunku ubezpieczeń na życie "premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw" wykazuje się premie, rabaty, wypłacane lub zaliczane osobom ubezpieczonym, uprawnionym lub uposażonym zgodnie z umową ubezpieczenia.

W tej pozycji wykazuje się również kwoty zaliczone do wypłaty w okresie sprawozdawczym, wypłacone lub przypadające do wypłaty na rzecz ubezpieczonego, uprawnionego lub uposażonego, włączając w to kwoty przeznaczone do zwiększenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych lub przeznaczone do zmniejszenia przyszłych składek, w stopniu, w jakim te kwoty stanowią przeniesienie nadwyżki lub zysku osiągniętego z całej działalności lub jej części, po odpisaniu kwot uwzględnionych w poprzednich okresach sprawozdawczych, które nie są już wymagane.

Rabaty (bonifikaty) obejmują ulgi lub częściowy zwrot składek wynikających z przebiegu poszczególnych umów ubezpieczenia. Wielkość premii i rabatów (bonifikat) należy ujawniać osobno, jeśli są to wartości znaczące.

Podwyższona alokacja składki

Ujmowana w sprawozdaniu finansowym poprzez odpowiedni wzrost aktywów netto na ryzyko ubezpieczonego w korespondencji z rezerwami techniczno - ubezpieczeniowymi

składka 100 jp
alokacja zgodnie z OWU 101%

aktywa zaalokowane na rachunku ubezpieczonego = 101 jp
wzrost rezerw dla produktów na ryzyko ubezpieczonego = 101 jp

koszt dla ubezpieczyciela 1 jp

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Premia za trwanie polisy wypłacana przy wykupie

Prezentacja

Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw ✓

Świadczenia wypłacone

Podsumowanie

- Brak specyficznych regulacji dotyczących prezentacji opłat w sprawozdaniu finansowym ubezpieczyciela,
- Ujęcie przychodów z tytułu opłat poprzez zmianę stanu rezerw techniczno ubezpieczeniowych,
- Odraczanie przychodów z tytułu opłat pobieranych na pokrycie kosztów akwizycji,
- Dopłaty do UFK ujmowane w rachunku technicznym poprzez zmianę stanu rezerw lub jako „Premie i rabaty”,
- Odpowiednie zapisy w zasadach rachunkowości ubezpieczyciela.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Zasady tworzenia rezerw ...

§ 40. Rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, tworzy się w wysokości wartości lokaty dokonanej zgodnie z postanowieniami zawartej umowy ubezpieczenia na życie.

§ 41. 1. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych tworzy się przy uwzględnieniu wszystkich przewidywanych kwot, o które będą powiększane przyszłe świadczenia lub pomniejszane przyszłe składki, zgodnie z zawartą umową ubezpieczenia.

2. W przypadku ubezpieczeń na życie metoda obliczania rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych powinna być zgodna z założeniami stosowanymi przy obliczaniu rezerwy ubezpieczeń na życie oraz uwzględniać aktualną metodę przyznawania premii i rabatów.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Podsumowanie

- Prosta zasada wymagająca utworzenia rezerw w kwocie równej wartością aktywów netto na ryzyko ubezpieczającego,
- Konieczność tworzenia dodatkowych rezerw na premie i rabaty przysługujące ubezpieczonym – techniki aktuarialne

Pytania

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Prowadzący:

Beata Baluta

Od 10 lat pracuje w instytucjach nadzorujących zakłady ubezpieczeń (PUNU, UKNUiFE, UKNF), obecnie na stanowisku zastępcy dyrektora Departamentu Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego w Urzędzie Komisji Nadzoru Finansowego. Specjalista w dziedzinie rachunkowości zakładów ubezpieczeń. Członek grupy roboczej CEIOPS pracującej nad projektem Wyłącalność II. Biegły rewident, koordynuje współpracę z biegłymi rewidentami w ramach UKNF.

Agata Wiktorowicz - Młodszy Menedżer

Tel. 22 523 4176 agata.wiktorowicz@pl.pwc.com

Agata Wiktorowicz jest Młodszym Managerem w Dziale Audytu i Usług Doradczych warszawskiego biura PricewaterhouseCoopers. Posiada uprawnienia polskiego biegłego rewidenta nadawane przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów. Aktualnie jest konsultantem pracującym w ramach Zespołu Usług Doradztwa Księgowego dla Europy Środkowo-Wschodniej zajmującego się doradztwem w zakresie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, jak i polskich zasad rachunkowości. Posiada wieloletnie doświadczenie w badaniu sprawozdań finansowych oraz doradztwie księgowym. Prowadziła liczne szkolenia z zakresu MSSF oraz polskich zasad rachunkowości na potrzeby wewnętrzne (dla zespołów audytowych) oraz dla klientów zewnętrznych. Uczestniczyła w projektach konwersji sprawozdań finansowych polskich jednostek na MSSF.

Paweł Golonka - Manager

Tel. 22 523 4723 pawel.golonka@pl.pwc.com

Paweł jest managerem w Grupie Finansowej w Dziale Audytu i Doradztwa PricewaterhouseCoopers w biurze warszawskim. Posiada uprawnienia polskiego biegłego rewidenta nadawane przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów w PricewaterhouseCoopers. Paweł pracuje od 2003 roku. Posiada wieloletnie doświadczenie w audycie sprawozdań finansowych oraz doradztwie na rzecz towarzystw ubezpieczeniowych oraz banków. Paweł brał udział w projektach obejmujących badanie sprawozdań finansowych oraz badanie i ocenę systemu kontroli wewnętrznej (audyt wewnętrzny oraz zgodność z wymogami Sarbanes-Oxley 404). Koordynuje również pracę zespołu odpowiedzialnego za wsparcie audytu w zakresie wyceny instrumentów finansowych.

Tomasz Orłowski - Młodszy Menedżer

Tel. 22 523 4069 tomasz.orlowski@pl.pwc.com

Tomasz Orłowski jest absolwentem Wydziału Ekonomicznego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Posiada 5 lat doświadczenia w zakresie badania sprawozdań finansowych podmiotów z sektora finansowego, w tym w szczególności zakładów ubezpieczeń oraz towarzystw emerytalnych. Od początku swojej kariery zawodowej związany jest z Grupą Finansową w Dziale Audytu i Doradztwa w PricewaterhouseCoopers. Tomasz ukończył aplikację zawodową pozwalającą na uzyskanie kwalifikacji zawodowych biegłego rewidenta. Posiada dyplom Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej wydany przez ACCA.

Przemysław Paprotny - Manager

Tel. 22 523 4766 przemyslaw.paprotny@pl.pwc.com

Manager w Grupie Financial Services Advisory. Przemek posiada 7 letnie doświadczenie w obszarze zarządzania ryzykiem, wymogów regulacyjnych, rachunkowości oraz MSSF. Na co dzień wspiera zespół PwC w obszarze wymogów regulacyjnych oraz wyceny i prezentacji instrumentów finansowych. Przemek wielokrotnie uczestniczył w projektach związanych z zarządzaniem ryzykiem (m.in. w sektorze bankowym, leasingowym oraz spółkach z branży surowcowej i transportowej) oraz w badaniu środowiska kontroli operacji skarbcowych w instytucjach finansowych. Prowadził szereg szkoleń dla instytucji finansowych oraz niefinansowych z tematyki instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń. Przemek posiada tytuł magistra w dziedzinie rachunkowości Akademii Ekonomicznej w Katowicach. Jest członkiem brytyjskiego stowarzyszenia biegłych rewidentów (ACCA).

Artur Pikula - Partner

Tel. 22 523 4301 artur.pikula@pl.pwc.com

Artur jest Partnerem w Grupie Finansowej w Dziale Audytu i Doradztwa PricewaterhouseCoopers w biurze warszawskim, jest również Liderem Sektora Ubezpieczeń dla Europy Środkowej i Wschodniej. Posiada ponad 16 letnie bogate doświadczenia zakresie badania oraz świadczenia usług doradczych dla ubezpieczycieli z sektora życiowego i majątkowego. Brał także udział w wielu badaniach przedinwestycyjnych (due diligence) dla firm ubezpieczeniowych. Doświadczenia zdobywał w Polsce, Stanach Zjednoczonych (2000 – 2002) oraz w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. W PricewaterhouseCoopers w Polsce Artur pracuje od 1993 r. Zajmuje się podmiotami z sektora finansowego, głównie firmami ubezpieczeniowymi, leasingowymi, zarządzającymi aktywami, bankami oraz pośrednikami finansowymi.

Jakub Żak - Dyrektor

Tel. 22 523 4792 jakub.zak@pl.pwc.com

Jakub Żak jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Posiada ponad 13 lat doświadczenia w zakresie świadczenia usług doradztwa podatkowego podmiotom z sektora finansowego, w tym w szczególności zakładom ubezpieczeń oraz bankom, a także odnośnie specjalistycznych instrumentów finansowych oferowanych na rynkach kapitałowych. Od początku swojej kariery zawodowej związany jest z Zespołem Usług Finansowych Działu Prawno-Podatkowego PricewaterhouseCoopers. W szczególności, Jakub jest odpowiedzialny za wdrażanie rozwiązań umożliwiających uzyskanie oszczędności podatkowych, uniknięcie podwójnego opodatkowania oraz za przeprowadzanie przeglądów podatkowych dotyczących możliwości planowania podatkowego oraz obniżenia bieżących lub przyszłych zobowiązań podatkowych, a także identyfikacji istniejących potencjalnych obszarów ryzyka podatkowego, wykorzystując metody podobne do tych stosowanych przez organy podatkowe. Posiada również doświadczenie w doradzaniu na temat efektywnych podatkowo metod finansowania nabywania nieruchomości oraz przejmowania pakietów kontrolnych w firmach, a także ich restrukturyzacji. Jakub jest licencjonowanym doradcą podatkowym.

POLSKA IZBA UBEZPIECZEŃ

Polska Izba Ubezpieczeń

ul. Wspólna 47/49, 00-684 Warszawa

tel. 022 42 05 105, 022 42 05 106, fax 022 42 05 107

www.piu.org.pl e-mail: office@piu.org.pl